

MAQUINES D'AFEITAR

ECONOMIA DE TEMPS I DINERS

Cap excursionista
deu anar sense una
màquina d'afeitar.

DAQUERIA

TOLL

TELÈFON 3.536

Carrer de Ferràn, 31, i Jaume 1er, 17

Màquines de tots els preus i qualitats
Fulls de totes les marques
Assortit complet en tots els articles d'aquest ram
Canivets per a camp, viatge i defensa
Estoigs de ferramentes per a motocicletes
i automòbils
Goberts per a camp, gots per a viatge, etc., etc.

Casa la més antiga i important de Barcelona.

FABRICACIÓ I REPARACIÓ

Imp. Miró, S. en C., Ronda de Sant Pau, 10. — Barcelona

EXCURSIONS

NOTICIARI MENSUAL DE LA SECCIO
ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR
BARCELONA

AEP - CDHS
BARCELONA

ANY IV : ÈPOCA 2.ª : NÚM. 40

:: 1.er D'AGOST DE 1918 ::

EL PROTECTOR CENTRO DE DEFENSA DE ASEGURADOS Y GESTOR DE ASUNTOS ADMINISTRATIVOS
Intervención en la contratación de seguros en general y en los expedientes de siniestros.

Patentes de invención e introducción
Registro de Marcas
Nombres comerciales
Dibujos-Modelos

COBRO DE CRÉDITOS = CONTRIBUCIONES E IMPUESTOS

SEMPRE VIGILANTE
SOLICITUDS
Pdras. 34-Teléfono 517
BARCELONA

TIRANTE BENEFACTOR (Patentado)
Para el desarrollo del pecho de las señoras, caballeros y niños
Indispensable a toda persona que aprecie y practique la higiene en el vestir.

Con el uso del **Tirante-Benefactor** las señoras conseguirán el desarrollo de sus senos, pudiendo prescindir así de medicinas y ungüentos perjudiciales muchas veces a la salud. De venta en casa de los **Srs. Eduardo Schilling, S. en C.** (Barcelona-Madrid-Valencia) y del fabricante de ligas y tirantes «**Smart**».

AMADOR ALSINA
Riera San Juan, 8.-Barcelona
que mandará folleto gratis a quien lo pida

Con Benefactor

SECCIÓ ATLÈTICA
DE L'ATENEU

GIMNÀS I DUTXES

Classes de gimnàsia sueca, lluites greco-romana i boxa

Quota mensual: 1'50 ptes.-Obert de 7 a 12 de la nit.

606 **A L'ALÇANÇ DE TOTES LES FORTUNES**

MALALTIES DE LA PELL SIFILIS : BLENORRAGIA
VENERI

: : MALALTIES ESPECIALS DE LES SENYORES : :

Rambla del Centre, 7, pral.
(DE 6 A 8)

RAIGS X : ELECTRICITAT : FOTOTERÀPIA, ETC.

NOTICIARI MENSUAL DE LA SECCIÓ D'EXCURSIONS

ATENEU ENCICLOPÈDIC POPULAR
CARME, 30 i 32, PRAL. I 1.^{or}-BARCELONA

SE REPARTeix GRATUITAMENT ALS SOCIS DE LA SECCIÓ I A MOLTES ENTITATS

De l'Aplec Excursionista

Un èxit franc i entusiàstic va obtenir l'Aplec Excursionista de Catalunya celebrat el dia 16 del passat juny a la bella contrada de Sant Miquel del Fai. Allí pot dir-se que no hi faltava cap de les persones més significades dins de l'excursionisme català; hi vàiem un sens fi de cares conegudes i moltes famílies enteres, produint-hi una nota molt alegre la presència d'un nombrós estol d'animosos damiselles.

Mereixedor és l'Aplec de parlar-ne amb extensió, però lligats per la falta d'espai hem de reduir forçosament els nostres desitjos.

L'organització fou esplèndida. Vam experimentar nosaltres una grata sorpresa al veure que uns xicots novells en aquestes coses saberen compenetrar-se tan bé amb l'importància de l'acte, al punt de donar-hi una tan bona organització.

Hi havia representacions de 57 entitats, amb un conjunt de 800 excursionistes; agregant-hi les moltes famílies que hi havien acudit atretres per l'Aplec, pot afirmar-se que van reunir-s'hi més de mil persones.

De Sabadell, Terrassa, Manresa, Lleida, Vilanova, Tarragona, ..., hi havien nombroses Comissions. Tots els excursionistes d'acció consideraren un deute ineludible aportar-hi llur concurs. Així té de fer-se.

L'Apat de Germanor, a pesar de l'invasió de comensals, va ésser ben servit i complet; hi assistiren unes dues centes persones. No's pronunciaren brindis, però es llençà l'idea, que fou acollida amb entusiasme, de regalar a l'entitat organitzadora una corbata per a la seva bandera.

En un lloc molt ben escollit per lo pintoresc, va celebrar-s'hi el miting d'exaltació excursionista. Dirigiren la paraula al públic els senyors Dr. Serradell, Carreras i Candi, Serra i Pagès i Vidal i Riba. Es llogeriren unes quartetes d'En César A. Torres i un telegrama d'En Morera Galícia. Tots recolliren forts aplaudiments de la concurrència, en premi als ben atinats discursos.

Com a resum de l'Aplec d'aquest any, basti avui la breu ressenya que n'acabem de fer. No ens mancarà ocasió de tornar-ne a parlar, ja que creiem que aquesta festa no haurà servit únicament per un dia més d'esbarjo, sinó que deixarà arrels clavades que, a no trigar, produiran ufana en el camp gemat de l'excursionisme. La nostra més coral enhorabona per a l'entitat organitzadora: Secció Excursionista del C. D. Júpiter.

La Botànica i l'excursionisme

Conferència donada pel P. Joaquim M. de Barnola, S. J., Subdirector del Laboratori Biològic de Sarrià i President de l'Institut Catalana d'Història Natural, el dia 20 de febrer, en el local de l'ATENEU, setena del nostre Cicle sobre excursionisme i coneixements afins.

En bona hora la Junta de la secció d'Excursions d'aquest ATENEU va tenir l'idea de promoure la major il·lustració i cultura dels seus socis, procurant un cicle de Conferències de matèries més o menys relacionades amb l'excursionisme. Es que va comprendre la necessitat de concórrer a la formació de l'esperit, a l'ensem que's cura de la perfecció de les forces corporals. Es que no va voler que vos succeís com als fills del poble hebreu, quan sentint-se defallir de fam, no trobaven qui els dongués pa. Ans al contrari, amatenta a consolidar una formació integral, en quant és possible, ha cridat an aquest hospitalari casal a eminents conferencians, per a assolir el dit fi; solament que avui, penso que no ha pas encertat en la elecció de la persona que té de dirigir-vos la paraula; però si no'm reconec prou autoritzat, si vostra molta amabilitat es contenta amb ma tosca parla, la bona voluntat, el desig de complaure-us, l'entusiasme hi són ben sencers. Mes ara, si aquest compromís se salva amb vostra benevolència, em topo amb una altre de més gran. ¿De què podré parlar-vos que sigui a l'ensem de profit i agradable? ¿quina matèria podria triar, àdhuc en l'extens camp de la ciència de les plantes, que sigui d'interès per a vostra atenció?...

Tot rumiant sobre del tema que omlpis aitals condicions, i fins mig esmabadant amb dita preocupació, se'm representà la figura de vostre segell, que em dóna la solució buscada. En efecte, per darrera d'unes gaies columnes hom hi obira unes palmes; més lluny, com un bosquet; en darrer terme, unes muntanyes. Aquest conjunt m'inspirà l'idea dels diversos aspectes que pot tenir la Botànica amb la pràctica de les excursions. Que, si bé es mira, tot i essent diversos, els podem reduir, si no m'erro, a tres punt capdals, que fan la divisió d'aquesta conferència: *Aspecte científic, aspecte arqueològic-artístic, aspecte folklòric.*

*
**

Aspecte científic.

Riquíssim és aquest aspecte de les relacions entre l'excursionisme i la Botànica. Cada país, cada accidentació del terreny, cada variant geo-

lògica i geogràfica ens presta una munició de consideracions per demés instructives. Triem-ne les més interessants.

Ho és indubtablement la relació que tenen les plantes amb els medis ambients on viuen. A les platges de caïrudes roques, on les marors amb son ininterromput fluxe i refluxe no deixa estabilitat, sols hi veureu variades algues, tant de verdes, *ensiam de mar*, com de rogenques, particularment *coral·lines*. A les riberes sorrenques, on hi ha qualque estabilitat del terreny, les plantes són en sa major part recobertes d'un enduit cendros, que sembla emmascarar el verd, donant-les-hi el caràcter de *glauques*, que caracteritza la flora litoral. Les flors es presenten amb predomini de groc en ses corol·les, variat a l'istiu pel carmesí viu de les «corretjoles de platja». Si les sorres són voladores, constituint *dunes*, com a Castelldefels i Ampúries, veureu que són retingudes o fixades per una graminàcia típica, la *Psamma arenaria*, i sols quan les arrels de dita planta aferren les sorres, es poden constituir formacions d'altres plantes i arbres, particularment amb el «pi marítim», com féu el gran enginyer Bremonier a França, convertint les abans estèrils landes, en xamosos boscos, on s'hi han creat amb posterioritat variades indústries derivades dels productes dels pins; de reñes i els productes de la seva destil·lació, colofònia, vernissos, extractes tàncics...

Si volem fruit de vegetació més variada, si volem contemplar una gama ben rica en tonalitats, si volem distingir contrast, fins en el mateix color verd, força serà que pugem muntanyes amunt, que ens endinsem per les valls i les afraus. ¿I perquè aquesta diferència? Es precis que tot excursionejant ens en donguem compte. Variats són els factors que intervenen en aquestes variacions, i passem a ocupar-nos d'ells.

L'acció del vent, anomenada *eolisme*, a més de l'important paper que desempenya en la disseminació de les llavors, i per conseqüència en la propagació de les espècies, influeix marcadament en el seu desenrotllament. No diguem de la seva activitat en la formació de les dunes, impedit per un general la vegetació, que es veu a voltes soterrada per les sorres, així si són aquelles litorals, com continentals. Bufant en una mateixa direcció, inclina les soques segons la mateixa, encara que les arrels aleshores s'extenen en direcció contrària com per a contrarrestar la influència pernicioso de l'eolisme. Són de veure arbres, i no pas petits, amb fortes inclinacions degudes a aquest factor, molt particularment en les altes serralades, com les dels Pireneus, i també en les costes de Garraf. Mes si a la constància en la direcció del vent s'hi aplega la violència, aleshores els arbres creixen aclaparats, com són de veure en l'indret darrerament citat els «garrofers», la «mata», «l'olivera borda», el «llam-pugo»; i en els cims de nostre Montseny els «bedolls» i els «ginebrons».

La pressió atmosfèrica, indicada pel *barotropisme*, té indubtablement una marcada influència en la localització de les espècies vegetals. A ell s'atribueix, pel manco en gran part, la presència de nombroses

ALP - CDHS
BARCELONA

llabiadacées en les zones muntanyoses, espècies que inútilment cercariau pels plans i valls pregones; influència apreciable en la distribució natural de plantes en les zones forestals, fins a les alpinas.

L'humiditat (*hidrotropisme*), en ses manifestacions, tant en la quantitat de vapor aquós contingut en l'atmosfera, com en la d'aigua continguda en les capes de la terra, siguin aigües somes, siguin de fondària, que per capillaritat poden pujar fins a la superfície, determina la presència de plantes típiques o característiques. Arreu on hom veu «joncs», «salzes» i «molses», se n'adona que està en la proximitat d'un doll d'aigua, d'una font, d'un terrer amarat, d'un aiguamoll. Encara que l'aigua és element indispensable per a la vida de les plantes, ho és en tan diversa manera, segons una pila de circumstàncies (d'estructura de les mateixes, d'època de creixement, germinació, maduració,...), que fóra llarg entretenir-nos en explicar-les.

La terra, que després de l'aire és per a la majoria de les plantes l'altre medi on deuen assolir llurs funcions vitals, el *substratum*, que els hi donarà la major part dels aliments que necessiten, ja es deixa entendre la marcadíssima influència que per a la vegetació té d'acomplir. Primerament, la diversa agrupació de les parts o detritus que poden constituir la terra, particularment la de conreu, fa àrides les encontrades on els fragments són encara grans, cantelluts; ço que esdevé en les terres de origen local; es fa precis que els detritus arrossegats per les aigües pluvials, amb el fregadis consegüent entre ells mateixos i el sòl per on són arrossegats, perden els caïres, s'esmicolin, es pulveritzen; per a que disposades aquestes partícules pel fons de les valls, o restant per les garrigues, deixin un gruix suficient per al desenrotllament de les arrels fines en les plantes annues. Però lo que més particularment influeix, és la constitució química dels materials integrants de les roques, quals detritus formen el *substratum*, on poden arrelar les plantes. Per això, al tractar de la distribució de les plantes sobre de l'escorça de la terra (objecte particular de la geografia botànica, on tant camí resta encara per a fer), són ja clàssiques les divisions de les plantes pel predomini d'algun dels elements constitutius de les roques, que integren la *litósfera*, qual desintegració forma la terra de conreu, o senzillament un dipòsit suficient per al desenrotllament de les espècies espontànies. Tenim en conseqüència *plantes calcífies* («cards», «roselles», «alzines», «leguminoses» en general...), com n'hi han de *calcífugues*; *plantes humícoles*, que tenen preferència per terrenys constituïts per despulls d'altres vegetals, o sia: matèria orgànica; *plantes amonífies*, pròpies de terrenys constituïts per sorra sílícia, com són les «gramínacies», els «pins», i en general les que tenen bulb o «abeçes»; *plantes de terres argilloses* («achicòria», «freixes», «rabanisses», «sauquè»,...). Les que són pròpies de les costes marines tenen assegirada la salinitat que necessiten, per les onades que s'endin-

sen, i per la mateixa atmosfera carregada d'humiditat, que com fina polsina les banya, quan bufa la marinada.

Molt particularment en les encontrades muntanyoses, hi trobem plantes quals arrels, endinsant-se en les roques més compactes, són agents de descomposició, afavorint en aquest respecte l'acció ja prou marcada de l'atmosfera; acció accentuada encara més pels *rizoides* de les «molses» i pels «liques saxicols». L'acció destructora es veu compensada o contrarrestada per formacions exògenes, qual són les determinades per les aigües carregades de sals de calci, o incrustants, que ja per deposició directa de la matèria calça pel damunt de «molses», «hepàtiques», arrels, tanyes i fulles constitueixen la *tosca*, segons és de veure molt particularment en les fonts de Moyà, a Sant Miquel del Fai, així com en les estalactites i estalagmites en les coves i parets dels avencs.

D'aquest conjunt de causes conjuminades ve l'adaptació, segons els caràcters específics de les plantes, resultant la diversitat de *Flores*, com la *Iacustre*, *fluvial*, *marítima*, *forestal*, *ruderal* (de les runes),...; que plegat amb l'estudi de les associacions vegetals, és punt capdal de consideració en els moderns estudis de geografia botànica, i que tan fàcilment podem contemplar arreu en les excursions per les encontrades de nostra benllogada terra.

* *

Aspecte arqueològico-artístic.

Però l'aspecte tècnic de l'excursionisme en relació amb els coneixements botànics, no és, potser, el més generalitzat entre nostres joves excursionistes; a molts els hi crida més fortament l'atenció el contemplar l'estètica dels monuments que al pas troba, corrent viles i plans, erms i muntanyes. Aquest aspecte, que denomino *arqueològico-artístic* de l'excursionisme, ens mostra una relació ben íntima entre les manifestacions de l'art i de l'arquitectura i els coneixements botànics.

¿Què fora de la darrera ciència, si no comptés, com a motius d'ornamentació, més que les severes línies que li proporciona la geometria? ¿Quin atractiu tindrien les construccions, si no s'inspiressin els autors de les obres d'edificació, en els objectes de la Natura, molt especialment en les plantes? ¿Què fóra de l'art decoratiu, si d'aquestes no traguéssim els arguments més variats per a embellir les seves produccions? Per això veiem en totes les manifestacions arquitectònico-artístiques la estilització més o menys perfecta de flors, com les de la «rosella», «cascall», «rabanisses»,..., de quals perfils sembla haver-se tret la figura de la creu gòtica; de les fulles de «trifoli», les ogives del mateix estil; «la creu de Malta», és la estilització de la simetria pentàmera de moltes flors clavellades, en particular de la que porta tal nom, al punt que no sabríem dir si l'ha pres de la insígnia que la imita, o de la forma observada en la flor

AEP - CDHS
BARCELONA

en sa terra natalícia. ¿Qui no veu en els rosetons, qualsevulla que sigui la seva forma o complicació, la imitació dels rosetons de fulles, tan característics de la major part dels «llantens», de moltes «compostàcies», com el «dent de lleó»,..., i fins dels capitols florals de moltes de ses espècies? I les formes de les fulles, ¿si n'han donat, i en donen, de motius de decoració als artistes i arquitectes, en ses més genials concepcions!

Però, a més de temes ornamentals, les plantes, i més si cal les flors, són objecte d'un simbolisme i de significacions ètniques que trobem també aprofitats des de la més remota antiguitat. Recordem el «lotus», «nenúfar», «pàpirus», dels monuments egipcis; el «jascintó», «lliri dels camps», «ametller», «fruit del magraner», plens de simbolismes en el poble hebreu; el «llorer», «olivera», «palmes», «roure», dels monuments aixecats per a enaltir als conqueridors, o com a premi als atletes en els jocs olímpics i en el circ en la civilització greco-romana; havent-se conservat fins avui la denominació del llorjat amb les rames del llorer carregat de fruit (*bacca*), en el grau de «bacalareat», que correspon al nostre de batxiller. ¿Qui no recorda amb fruïció les magnífiques ornamentacions de capitells corintis, bizantins i gòtics, florejats amb les fulles d'«acanto» («ala d'àngel»), «pàmpols», «eures», «cards»,...? I ¿què dir de la barreja exuberant d'ornamentacions de fulles, flors i fruits en els estils del renaixement, barroc, i fins en el modernista?

També la Heràldica, com ciència ornamental dels escuts, ha conservat i sovinteja les flors per a significacions particulars, simbolismes i representació de famílies, Estats, nacions. Ens ho palesa la «rosa» dels Plantagenets, relacionada amb la guerra de les dugues roses; el «lliri» o «flor de llis» dels Borbons, la «margarida» de Florència, la «tulipa» entre els turcs,...

* *

Aspecte folklòric.

Relacionat en part amb el darrer punt, però, si es vol, més directament propi de l'aspecte folklòric de l'excursionisme, podem considerar la significació de pàtria, atribuïda o determinada per a certes plantes, veritaders signes de nacionalitat. Com a tals podem aduir el «bruc» i les branques fructíferes de la planta del «vesc» a Anglaterra, la fulla del «tri foli» per als Fills de Sant Patrici, la graciós *edelweiss* per als muntanyesos de Suïssa i del Tirol.

Indubtablement tindrien la seva significació típica les garlandes amb què els pobles prehistòrics ornaven els fronts dels seus difunts; ço que ens indiquen les llavors de «corretjola» i de «ginestera», que hom hi troba, i que tinguérem també la sort de comprovar, en les sepultures paleolítiques d'Oriola (Alacant); com les que, segons Desmoulin, s'han trobat en enterraments romànics, particularment d'«heliotrop». Més

d'una reminiscència d'aitals pompes fúnebres es conserven encara avui en dia.

En els noms hi podem trobar un folklorisme, potser encara poc estudiat. I si bé una necessitat científica d'intel·ligència internacional va imposar en l'estudi botànic, al semblant del zoològic, una nomenclatura tècnica llatina, com és la proposada pel gran Linneo i acceptada per tots els naturalistes; els noms vulgars tenen un sentit tot particular, una relació amb quelcom, o sentimental o expressiu d'una propietat medicinal, verinosa, alimentícia, pràctica, ..., que fa de l'estudi dels noms vulgars, no sols un complement dels científics, sinó una necessitat sentida per les nacions més cultes; evoca a voltes el record de narracions de fades, de fets tinguts pel poble com prodigiosos, de moments històrics importants en les constitucions de nacionalitats, de consagració de races, i tantes altres concepcions que tenim per esbrinar en nostra terra. Es per això que aprofito aquesta ocasió per a aconsellar-vos el concórrer amb els esforços de tots els excursionistes a reunir el catàleg, que per dissort es pot dir està per fer, dels noms vulgars de les plantes totes de nostra Flora.

¿I qui millor que els Centres excursionistes, que vosaltres, podeu acoblar-los, en el tracte amb els pastors en les serralades, amb els page-sos en els conreus, amb els llenyataires en els boscos, fins amb els pescadors en les platges? ¿Quin profit més gran n'assoliria la ciència de les plantes i la cultura general de nostra terra!

Per altra part, els noms ens marquen lo que són les coses, els objectes que ens volten; i més, particularment, com sempre hauria de succeir, si estiguessin apropiats a la essència de la cosa anomenada. Els antics indicaren aquesta conveniència de conèixer els noms exactes de les coses, conservada en l'antic aforisme: *Nomina si nescias, perit et cognitio rerum*. (Si no sabem els noms dels objectes, ni conservarem la seva co-neixença).

Sembla, segons observacions de Plini, que a Atenes i Roma en feren capdal d'aquesta idea, i el mateix naturalista ens ha conservat denominacions força típiques de noms de plantes, retintuns alguns d'ells en la nomenclatura científica, i fins altres en les denominacions vulgars de moltes plantes, màxime en les llengües d'origen llatí o greco-llatí. Ci-tem entre altres: *gerani*, per la semblança dels fruits amb el bec de la cigonya; *Miosotis* «orella de rata», per la finura dels pèls de les fulles, com la dels de dit rosegador; *Hippuris*, «cua de cavall», al·lusió a les fulles verticil·lades (també és semblant altre nom, el de *Equisetum*), *Tussilago*, que allunya la tos, nom ben apropiat a la «pota de cavall», per ses propietats bèquiques; *Dipsacus*, que apaga la set, les fulles s'ajun-ten per parells en el tronc, formant un reservori notable, on s'hi queda l'aigua de la pluja, que pot utilitzar l'excursionista assedegat. (Els capítols florífers de la planta són les «cardes»). En la nomenclatura científica moderna trobem paraules força significatives (totes ho serien si els

autors seguissin exactament les lleis establertes per Linneo). Citem-ne algunes: *Aquilegia*, semblança dels sèpals petalòits del «gant de dama», «manetes de la Mare de Déu», amb el cap de l'àliga; *Ornithopus*, «peu d'aucell», per la disposició dels foliols; *Theobroma*, nom genèric del «cacao», que vol dir: menjar dels déus, representant l'excel·lència de la xocolata, que amb les ametlles d'aquell es fabrica; *Passiflora*, «flor de la passió», «passionera», ressemblança amb els instruments de la passió de Nostramo, en els estigmes, i apèndix florals de dita enredadera. I ara permeteu-me que, com a mostra, vos recordi alguns noms apropiadíssims de plantes vulgars a Catalunya; com a mostra, dic, de lo que seria un recull «perfet de tots ells». «Llengua de cà», la «cinoglosa», de pèls suaus i blans al tacte, com la llengua de dita fera; «agrella», «agrelleta» (*Oxalis*, *Rumex*), per l'agror de les fulles, deguda als oxalats que contenen; «agulla de pastor», «pinta de Venus», pels fruits punxaguts el *Scandix pecten-Veneris*; «alba», al «pollancre» de fulles blanquinoses, al menys per l'envès, mercès als pèls llanosos, que'l cobreixen; «banya de cabra», significatiu de la forma de la llegum del «fenc grec»; «punta de rella» a les fulles albardades de les «sarriases» (*Arum*); «cabells de la Mare de Déu» a la «cuscuta»; «barretets», de les fulles de l'*Umbilicus*; «boca de dragó» als «conillets»; «botó d'or», per la brillantor de moltes corol·les de *Ranunculus* de flor groga. En atenció a aplicacions terapèutiques, al menys casolanes, trobem: «herba caixalera», «de les set sangries», «de talls», «de la tos», «de la pedra», «de la feridura», «cancerax», «fetgeta»... Per altres aplicacions: «herba d'almesc», «de les puces», «del vesc», «gatera», «sabonera»...; per la localitat o habitació: «lliri dels blats», «lliri d'aigua»...; la llista fóra inacabable.

El folklorisme vos farà encara conèixer costums relacionats amb les flors, èpoques de les collites, festes populars típiques; la redacció de l'anomenat «rellotge» i «calendari de Flora», variat segons els països i regions; les plantes observades a tall de «baròmetre», per a pronosticar el temps sec, humit, de pluja; la «corretjola», que obre les fulles i al sentdemà ve pluja; el «llacsó», que no tanca les flors si aquesta està pròxima, però sí en circumstàncies normals; com els «murons», que les conserven closes,...

* *

Hora es ja de finir aquesta Conferència, no cansant per més estona vostra atenta benevolència. Al fer-ho se m'acut una consideració: ¿Què fóra nostre planeta sense flors, les que algú ha denominat «estrelles de la terra»? ¿quin atractiu tindrien les muntanyes, si fossin sense arbres? ¿què la terra tota, sense vegetació? ¿Quins sorolls més tristos els de les platges; quina desolació escampada arreu! En canvi, ara fruïm els magnífics espectacles dels boscos rublerts de verdor; de les valls i planes enriquides de gaies flors, hermoses per la tonalitat dels colors de les corol·les llurs,

embaumadores pels perfums de les seves essències, encisadores per ses variades formes. Podem contemplar les admirables harmonies entre els tres regnes de la Natura, on si res s'hi crea, si res s'hi destrueix, és per a profit del rei de la Creació; on les plantes de diverses èpoques geològiques, particularment de la primària, resten soterrades, però degudament carbonitzades, per a son profit econòmic i industrial; on els minerals són subordinats a la vida de les plantes; aquestes a la dels animals, aquests, i tota la Creació, a l'home. ¿Com no deu brotar, doncs, de nostre esperit el cant de lloança més xardorós, l'himne de gratitud més reconeguda envers nostre Criador, i de tantes meravelles! ¿Com ens toca la protecció deguda de les plantes, la conservació dels boscos; enlairar les potències de nostra ànima envers la Causa Suprema, de qual Saviesa i Omnipotència han vingut les plantes, de que ara coneixerem quelcom més, com tota nostra existència, i la de tot lo que enclou la terra que ens serveix d'escambell per a una vida superior!

Som dit.

J. M.ª DE BARNOLA, S. I.

AEP - CDHS
BARCELONA

Les frases proverbials catalanes

XXI

«Fer el negoci d'En Robert amb les cabres»

EQUIVAL a fer un negoci desastroós, perquè el negoci que va fer *En Robert* va ésser dels més desastroosos. La frase involucra a l'ensems un sentit de volubilitat, va de dret per a aquells que no estan mai segurs de lo que fan i que sempre muden de propòsits, pervenint-los, per tal cosa, greus perjudicis.

En Robert es diu que tenia un ramat de cabres negres i que desitjava tenir-ne de blanques. Va començar, doncs, a donar-ne dues d'aquelles per una d'aquestes, fins que les va tenir totes blanques. Llavors les volia negres i torna altre cop a fer canvis: per una de negra en donava dues de blanques. Així, tot baratant, baratant i no estan mai segur de lo que volia, va arribar-se a quedar amb una sola cabra.

D'aquí que quan una persona experimenta perjudicis en alguna empresa en la qual es pensava guanyar-hi, se li sol dir que *ha fet el negoci d'En Robert amb les cabres*.

LA NUVIA VELLA.

CANÇÓ POPULAR

Allegre

Cin quan ta anys fa ré deu mar ge ja'm con
men ga pas sa'l tempo si'm ser tia un nas de
llau na l'a ga fa ri a amb les dents jo'n tinc
de dor mir so le ta so le ta no hi vull dor
mir ai no ves d'a viu en de a nous bur
len de cap fa deu

La cançó popular catalana

II

LA NUVIA VELLA

Cinquanta anys faré diumenge,
ja'm comença a passà el temps;
si'm sortia un nas de llauna
l'agafaria amb les dents.
Jo'n tinc de dormir soleta,
soleta no hi vull dormir;
jai, nenes d'avui en dia,
no us burleu de cap fadrí!

La primera coneixença
(*ojalà* m'hi hagués casat)
n'era un fadrí apotecari,
un jove molt ben plantat;
no'n tenia altre defecte
que'n tenia un pam de nas;
jo li dic: «passa per l'àngel,
que a mi no m'atraparàs».

La segona coneixença
ja'n va ser-ne un teixidor;
no'n tenia altre defecte
més que n'era borratxó,
tartamut i tort de cames
com les nanses d'un cabàs;
jme'n creia ser coronela,
m'he quedat a soldat ras!

Al fi ara'n soc casada
amb un jove de quinze anys
que no'n té ni sal ni oli,
¡Déu vos guard dels meus treballs!
Jo'n tinc de dormir soleta,
soleta no hi vull dormir;
jai, nenes d'avui en dia,
no us burleu de cap fadrí!

Canço de *costums*, recollida a Barcelona per En Joan Amades amb la col·laboració del músic En Robert Gerhard, i cantada per Na Teresa Gelats. Il·lustrada pel nostre amic l'artista *Picariol*.

L'EXCURSIÓ PER L'EBRE

TRENTA UN fórem els excursionistes que prenguérem part en aquesta tan atraient excursió.

La primera de les ciutats visitades fou Reus, on hi arribàrem a les 9.50 del matí, dirigint-nos seguidament a Salou, a l'objecte de veure-hi la històrica i formosa platja; retornàrem a Reus, on acompanyats molt amablement per nostre amic N'Enric Aguadé, del Centre de Lectura, visitàrem les Societats El Circo i Olimpo, ambdugues força atractives i molt bellament ornamentades. Després visitàrem el teatre Fortuny, de sumptuós i modern aspecte, així com també el Centre de Lectura, potser la més tradicional entitat de cultura popular de Catalunya. Tot amant de a cultura que visita la ciutat de Reus, té el deure moral de retre un tribut d'admiració a la veterana entitat que tan eficaçment ha contribuït a l'ensenyament del poble i ha donat a la ciutat la fama d'avençada de que disfruta. Vam tenir l'agradosa ocasió de saludar al president de la Secció d'Excursions del Centre, i també la d'admirar la tasca que aquella secció realitza, demostrada per les col·leccions de minerals, animals, antiguitats i altres troballes fetes en les excursions, descollant-hi a més una molt interessant col·lecció de fotografies. Des del Centre ens dirigirem cap a l'estació Enològica, per demés important, i d'aquesta, directament, cap a l'estació, on després d'haver-nos despedit dels nostres afables acompanyants, agafàrem el tren que havia de conduir-nos cap a Mora.

En l'estació de Marsà-Falset, on el tren hi féu prolongada estada, tinguérem l'ocasió i el gust de saludar tres socis del Centre Excursionista de Reus, que, retornant d'una excursió per aquelles serralades, esperaven el pas d'un tren.

A l'hora deguda arribàrem a Mora, on moments abans hi havia hagut forta tempesta, per lo que vam trobar tot el camí, que va de Mora la Nova, on ens deixà el tren, fins a Mora d'Ebre, on devíem pernoctar, completament enfangat i ple d'aigua, de manera que haguérem de fer quasi bé una excursió aquàtica, emperò, malauradament, sense embarcació. A l'arribar a Mora d'Ebre era ja completament fosc i ens acomodàrem com millor vam poder. En havent sopat, acompanyats dels senyors En Jaume Dalmases i En Josep Mani, ens dirigirem envers la Casa de la Vila, on ja ens hi esperava el senyor Batlle, el qual, amb molta atenció i cordialitat, es posà per a tot a les nostres ordres i ens notificà el propòsit de l'Ajuntament de venir-nos a rebre a l'estació i traslladar-nos en tartanes a la vila; mes, per un mal entès sobre l'hora de nostra arribada, fallaren tan simpàtics propòsits. Tan contents vam quedar tots de lo ben rebuts que fórem a Mora d'Ebre que, des d'aquest humil *NOTICIARI*, desitgem fer pública expressió del nostre agraïment profund a l'honorable Ajuntament d'aquella hospitalària vila que, per la persona del seu molt digne Batlle, ens acollí amb afabilitat extraordinària. Molt agraïts també estem

als senyors Dalmases i Mani per l'atenció espontània en acompanyar-nos a tot arreu i per haver-nos fet, amb llurs amables relacions, molt més agradable la nostra estada en la població.

De l'Ajuntament ens dirigirem a l'entitat *Democràcia*, novella Societat cultural i recreativa, on fórem galanament obsequiats.

Al dia següent, més matiners que el sol, vàrem deixar els llençols quan totjust començava a endevinar-se la primera claror de l'aurora, que la tèrbola aigua de l'Ebre emmirallava, i acudírem al lloc on ja ens hi esperava el llaüt... més no el llaüter, el qui fent gala d'una flemma i d'una tranquil·litat gens recomanable es presentà quasi bé amb una hora de retràs. Ens vàrem acomodar a bord; mes tantost és disposava la tripulació a fer la nau a la corrent, quan s'alçà una espessa boira, que impossibilità completament les maniobres. Quan la boira s'esvai un xic, emprenguérem la plàcida navegació, emperò embolcallats encara pel tupit mantell amb que la Natura volgué regalar-nos per a fer més poètica la nostra excursió.

Passem per sota el pont, que quasi bé no veiem; ambdugues ribes estan completament amagades en la boira, no distingim pas cap horitró; sabem que no estem immòbils perquè veiem els llaüters com remen; ens fa l'impressió de que ens trobem en ple ocea, puig no obirem més que aigua i cel; la boira es va aclarint; Febus comença a treure el nas; potser és que enterat de la nostra presència té interès en llucar l'alegri pas del llaüt i va aclarint la boira per a poder-nos veure millor.

L'espectacle que s'oferi a nostra vista és per demés encantador: d'ací i d'allà del riu, espessos boscos plens d'arbres alts i curulls de verdor, de vida i d'hermosura; sovint l'alegre cant del rossinyol, que volateja pels arbres riberencs, interromp nostra conversa, que tallem per a escoltar-lo més bé, dolent-nos de la simplicitat humana, que no ens deixa capir el sentit d'aquell ornític llenguatge. ¡Qui sap si és la oració de respecte a la Natura per sa meravellosa bellesa o el cant d'amor a l'aimia!...

L'embarcació llisca suaument per l'aigua tèrbola; els ulls no basten a mirar tant com se veu; els boscos se succeïxen un darrera l'altre; agrupaments inacabables d'arbres, en formes fantàstiques, anem deixant enrera; el riu gira i tomba en llarga sèrie de curves; a cada volta del llaüt, de les quals no ens en adonaríem a no ésser pel canvi que sofreix tot quant ens envolta, s'ofereix a nostra vista un nou i meravellos panorama. Riu avall, comença a canviar-se el paisatge; els boscos són substituïts per muntanyes no gaire altes, però de molt pintoresca i abigarrada forma; arriba el llaüt a la petita illa formada pel turó, on està situat el joliu poble de Miravet, del que'n descolla el famós i històric castell d'igual nom. Passem pel marge esquerre de l'illa; en un punt el turó està embaumat de tal mena, que si des del castell o des de qualque casa propera deixessin caure algun objecte al riu, aniria a caure dintre el nostre llaüt. Els excursionistes es desfan en conjectures sobre com s'ho devien

arreglar per a portar a terme l'atrevida construcció del castell i qualques altres blanques casetes que des del riu s'obiren, puig no's comprèn pas on podien situar-se els treballadors. El conjunt de la illa i del poblet, en el qual hi queia de ple el sol matinal, és tan esplèndid i hermós, que l'humil cronista sent verament no saber dominar brillantment la seva ploma per a donar-li tota l'expressió que mereix.

Deixem en terra el curiós poble de Miravet, guardant-ne un record inol·lidable, i marxem riu avall... Les muntanyes que primer eren xiques es van fent més altes, i les llurs formes, més extravagants i curioses; són muntanyes de roca viva, sense un bri de vegetació; el sol les fa brillar donant-les-hi mil variats aspectes, a quin més bonic. Entre pedres i roques sembla veure-s'hi gegants i dimonis i gnoms i bèsties de estranyes positures, tot en extravagant barreja, succeint-se els uns als altres, com si allí s'hi haguessin donat cita per a fer-ne una conjura diabòlica o per a esplaiar-se en la plàcida quietud i calma que allí es disfruta, interrompuda només aleshores pel lleu soroll que al batre l'aigua feien els remes dels nostres bogadors i les converses dels excursionistes.

Entre admiracions, plàtiques i tragos de bon vi que galantment ens oferiren els llaüters, arribarem al petit poble de Benifallet, on vàrem fer peu a terra. La nostra visita al llogaret constituí per als seus habitants un esdeveniment, puix és molt poc comú veure tants forasters plegats. Anàrem a una casa a beure aigua de les famoses deus de Gardó, no molt distants d'allí, i de les que'n brollen algunes en aquell poble. Al retorn, a un dels turistes se li acudí l'idea de tirar uns quants cèntims en obsequi a l'eixam de mainada que ens seguia; l'idea fou molt ben acollida i tots vàrem contribuir a l'obsequi, que celebraren amb gran cridòria i alegria tota la mainada i àdhuc els grans, que s'apressaren també a collir els cèntims que plovién. La veu de *¡llencen perretes!* es propagà pel poble i els habitants vingueren en massa a despedir-nos a la vora del riu.

El llaüt emprengué de nou la suau marxa, en mig de l'entusiasme d'aquella munió de benifalletans, que ens aclamaven. La impressió de Benifallet fou per demés agradosa; els seus carrers estrets i tortuosos, la major part costaruts, empedrats amb còdols del riu, li donen un aspecte molt típic i escaient. No menys típic també és el traje de certs homes que vesteïen amb saragüells plens de botons al costat i de virolades coloraines; el cap el porten cobert per un mocador enrotllat, semblant als aragonesos, tot reminiscència encara de la indumentària aràbiga, raça fundadora d'aquell poble.

Seguim altra volta entremig de muntanyes, de les quals els llaüters ens en conten extravagants llegendes. A cada moment el riu sembla que's trobi tancat per una nova muntanya; el tros de riu que's veu és sovint molt reduït, puix per dalt i per baix està tancat per muntanyes; les voltes i giravoltes se segueixen en gran nombre; a cada virada del llaüt se'ns ofereix un nou i encara més bell panorama. A la fi arribem a la resclosa

de Xerta; l'Ebre en aquell lloc fa un salt de set o vuit metres; per a salvar aquest obstacle entrem a la resclosa i els llaüters aconsellen el desembarc; ho fem part dels turistes i ens en anem a una illeta que forma la resclosa, des d'on veiem com pesquen la saboga per un procediment molt curiós. La resclosa acaba d'omplir-se per a posar-se a nivell de la part alta del riu; hi entra el llaüt, embarquem, obren les vàlvules i la resclosa va buidant-se fins a quedar al nivell baix; obren la porta d'aquesta i la nostra embarcació emprèn de nou la marxa. Tornem a ésser altra volta al riu i l'aspecte canvia per complet; s'acaben les muntanyes; tenim dos pobles a la vista: el de Xerta, a la dreta, i el de Tivenys, a l'esquerra; les muntanyes han esdevingut hortes i camps. Trobem un llaüt que puja riu amunt tirat per un matxo que va per terra arran d'aigua; és molt curiós; anem acostant-nos a Tortosa per moments, el riu va fent-se, com més va, més ample; comencem a obirar ja els ponts de la ciutat, on arribem al fi a cosa de la una de la tarda. El trajecte fluvial ha sigut més llarg de lo que els llaüters ens havien dit al comprometre els llaüts; emperò no ens dol, ja que també ha estat més bell de lo que ens creïem.

Lo avençat de l'hora no ens va permetre, molt a pesar nostre, el visitar l'Observatori de l'Ebre, puix ens quedava el temps just per a dinar i pendre el tren, com així ho férem, retornant tots en el tren de les 4.13 de la tarda.

La sensació de bellesa sentida durant el trajecte per l'Ebre és d'aquelles que difícilment s'obliden, per anys que passin, i que un recorda amb goig quan en els moments de satisfacció hom passa balanç de les hores ben viscudes.

JOAN AMADES.

NOTES

La graciosa cançó titulada *El Rei de Xauxa*, que recollida per N'Aureli Capmany publicàrem el mes de juny darrer, hem sabut que és original, lletra i tonada, del gran poeta Apeles Mestres, que la compongué en broma molts anys enrrera. Justament ell, qui es queixava un cop de que la cançó popular anava extingint-se, veu com una cançó de les seves, que tal volta havia mig oblidada, ha tret arrels i el poble se la fa pròpia. ¡Quin goig n'ha de sentir el nostre poeta!..

L'Agrupació Excursionista Catalunya va celebrar una Cursa excursionista de Montgat a la Conreria, que obtingué un complet èxit. Fôrem invitats a l'acte del repartiment de premis, obsequiant-nos després, als representants d'entitats, amb un amigable pisolabís, en el qual es brindà per l'entitat i l'excursionisme. La festa, que fou també d'inauguració del nou local, acabà amb un llaüt ball.

AEP - CDHG
BARCELONA

Excursió col·lectiva a Manresa i al Monestir de Sant Benet de Bages

La propera excursió col·lectiva de caràcter familiar la celebrarem el dia 15 de setembre i serà per a visitar la vella, típica i populosa ciutat de Manresa, que ofereix veritables atractius, lo mateix des del punt de vista artístic, que per les pàgines de la seva història, i s'allargarà fins al cèlebre Monestir de Sant Benet de Bages, on s'hi veurà, entre lo més noble, sos meravellosos claustres, de 64 afiligranats capitells.

L'excursió indubtablement serà ben rebuda pels nostres consocis i amics, als qui podem assegurar ja des d'ara que'n quedaran ben satisfets, així de tot lo que's veurà i així del tracte dels manresans, que totjust enterats del nostre projecte ja ens han ofert tota mena de facilitats per a la millor organització del viatge. Per tal cosa hem d'expressar el nostre reconeixement al Centre Excursionista de la Comarca de Bages, que ha tingut l'atenció de facilitar-nos el seu concurs entusiasta.

L'import de l'excursió, comprnent-hi els trens, tartanes al Monestir (9 Kms. de Manresa), dinar i gastos menors, serà d'unes 12 pessetes.

En el proper NOTICIARI completarem els detalls d'aquesta sortida.

PROGRAMA PER A AÇOST DE 1918

Dies 10 i 11

Excursió a Palautordera, Montseny (sopar i dormir), Sant Marçal, turons de les Agudes i de l'Home, Sta. Fe i Gualba.
Sortida: Per l'estació de França, a les 17.45, retornant a les 23.
Pressupost: trens i fonda, 12 pessetes.

Dia 15, matí.

Visita a la fundició d'acers «Industrias Siderúrgicas»
Punt de reunió: Rbla. Sta. Mònica (tramvia de Càn Tunis), a les 10.

Dia 18.

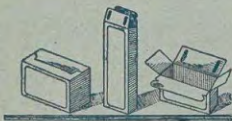
Excursió estrambòtica al Prat de Llobregat (es pendran banys de mar i de sol a la platja i s'esmorzarà i dinarà als boscos de pins marítims), estanys de la Ricarda i del Remolà i camp d'Aviació.

Sortida: Pel parador del Passeig de Gràcia, a les 5.32, retornant a les 20.23. *Pressupost de trens:* 1'60 pessetes.

Dia 25 tarda.

Visita a les instal·lacions de conducció d'aigües de Montcada.
Sortida: Per l'estació de França, a les 14.23.

NOTA.—Per a concórrer a aquesta visita, d'interès extraordinari, autoritzada per la Comissió municipal de Foment, és precis inscriure's a l'ATENEU per endavant.

FABRICA DE CAPSES
DE CARTRÓ

Vda. de JOAN RABASEDA

DIPUTACIÓ, 162

— Telèfon A. 1302 —

BARCELONA

Capses de fusta

Forratge mecànic de cartró

Mostraris

Capses plegants, des montables, etc.

AEP - CDHS
BARCELONA

EL FARO

Hospital, 127: BARCELONA

Recibidas las novedades de primavera y verano

Variado surtido en trajes a medida

Ropas confeccionadas para caballero y niños.

Camiseria : Corbateria : Géneios de punto.

Sombreros, Gorras, etc., etc.

ECONOMIA VERDAD

PRECIO FIJO